



FORSVARSAKADEMIET

FORSVARSAKADEMIETS PÆDAGOGISKE RAMME



AUGUST 2015

Forsvarsakademiet

Ryvangs Allé 1

Svanemøllens Kaserne

2100 København Ø

Kontakt:

Dekanat, Anne-Marie Sikker Sørensen

de-03@fak.dk

1. udgave august 2015

INDHOLD

1	INDLEDNING	4
2	OPMÆRKSOMHEDER FOR PÆDAGOGISK PRAKSIS	5
2.1	Sammenhæng i læringsforløb	6
2.1.1	Livslang læring.....	7
2.1.2	Læringsmål	8
2.1.3	Læringsaktiviteter	9
2.1.4	Eksamensform.....	10
2.1.5	ECTS-point	10
2.2	Studerende i fokus	11
2.2.1	Studerende som værdifulde aktører	11
2.2.2	Roller mellem undervisere og studerende	12
2.2.3	Kommunikation om læringsprocessen	12
2.2.4	Det trygge læringsrum.....	13
3	UDVIKLING AF FORSVARSAKADEMIETS PÆDAGOGISKE RAMME	14

1 INDLEDNING

Det er Forsvarsakademiets vision at *“udvikle og gennemføre uddannelser, der skaber nogle af de dygtigste og mest anerkendte officerer i NATO”*. Forsvarsakademiets uddannelser og kurser skal opleves som meningsfulde, moderne og pædagogisk velgennemførte. Nærværende pædagogiske ramme fungerer som operationaliserende led mellem visionen og Forsvarsakademiets daglige uddannelsesmæssige virke.

Tilsvarende stiller akkrediteringen af den militære diplomuddannelse og masteruddannelsen i militære studier et eksternt krav om, at Forsvarsakademiet (FAK) løbende løfter det pædagogiske område og skaber transparens omkring uddannelserne og undervisningen.

FAK's pædagogiske ramme tjener derfor som fælles overordnet referenceramme for FAK's pædagogiske udvikling, planlægning, tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisning, uddannelser og kurser, og følges af alle, som er involveret i gennemførelse eller kvalitetsudvikling/kvalitetssikring af FAK's uddannelser.

FAK's pædagogiske ramme er en strategisk og overordnet pædagogisk ramme som omfavner FAK's uddannelses- og undervisningsvirksomhed bredt. De enkelte uddannelsesstyper og faglige områder kan individuelt og på tværs arbejde med særlige pædagogiske indsatsområder efter behov.

Den pædagogiske ramme sætter en kurs, men giver også rum for fortolkning i den enkelte situation. Den anvendes individuelt og i samarbejde med andre til at kvalificere valg i forbindelse med tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisningen og til at etablere centrale og lokale udviklingsmål o.a. i forhold til pædagogisk udvikling.

Den pædagogiske ramme er retningsgivende for FAK's kompetenceudviklingsstrategi for det pædagogiske område, der skal løfte FAK som en professionel uddannelsesinstitution. Den samler og favner præmisser, der er for de akkrediterede diplom- og masteruddannelser, samt de præmisser der er for organisering af FAK's uddannelser generelt, herunder de samlede officersuddannelser og deltidsuddannelser som gennemføres ved siden af havende tjeneste. Præmisserne og dermed de indsatsområder, der er for officersuddannelser, master og VUK, skal have afsmittende effekt på sprogofficersuddannelsen og Forsvarsakademiets øvrige uddannelses- og kursusvirksomhed.

2 OPMÆRKSOMHEDER FOR PÆDAGOGISK PRAKSIS

FAK's pædagogiske ramme består af to opmærksomhedsområder for FAK's pædagogiske praksis. Områderne har til hensigt at skabe opmærksomhed i forhold til de studerendes læring, og hvordan denne kan optimeres fra udvikling til evaluering af uddannelser og undervisning. Opmærksomhedsområderne og de tilhørende delområder er ikke alle lige detaljeret beskrevet, idet der skal være plads til videre udvikling og fortolkning af begreberne, herunder hvilken betydning begreberne får for den pædagogiske praksis og for FAK som organisation.

Opmærksomhedsområderne omfatter overordnet følgende:

- Sammenhænge i studerendes læringsforløb og
- Studerende i fokus

”Sammenhænge i studerendes læringsforløb” understøtter de studerendes læring og læringsresultaterne ved at skabe sammenhæng imellem det de studerende skal kunne efter endt uddannelse/module/kursus, læringsaktiviteterne og den afsluttende eksamen. Dette inden for gældende krav og rammer til FAK's uddannelser og kurser. ”Studerende i fokus” understøtter de individuelle og relationelle

aspekter, der har betydning for de studerendes læreproces, herunder det der reelt sker i læringsrummene.

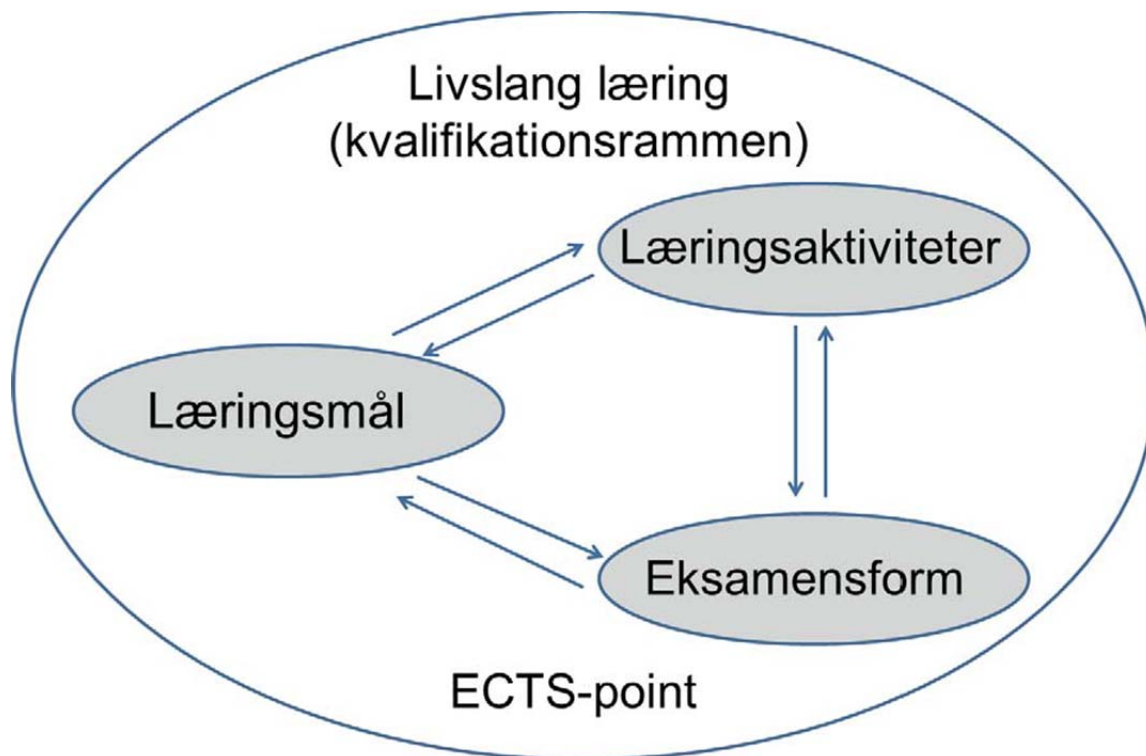
Disse to overordnede opmærksomheder kan ikke adskilles, da de rækker ind over hinanden. Dog vil opmærksomhederne under "Sammenhænge i studerendes læringsforløb" i stor udstrækning være relevante at anvende i tilrettelæggelses- og planlægningsammenhænge, og opmærksomhederne under "Studerende i fokus" vil være særlig relevant at anvende i gennemførelsen. Begge opmærksomhedsområder er relevante i udviklings- og kvalitetssikringsammenhænge.

2.1 Sammenhæng i læringsforløb

Moduler og kurser tilrettelægges som afrundede og afsluttende forløb.

De studerendes læring og læringsforløb optimeres ved, at moduler og kurser planlægges og gennemføres med fokus på at skabe en klar sammenhæng mellem læringsmål, studerendes læringsaktiviteter og udprøvning af deres læringsudbytte. Dette gøres med udgangspunkt i tænkningen bag kvalifikationsrammen og opmærksomheden på kravet om livslang læring og anvendelse af ECTS-point.

Se illustration på næste side og den efterfølgende beskrivelse af fokusområderne.



2.1.1 Livslang læring

Akkrediteringen af diplom- og masteruddannelser samt anvendelsen af kvalifikationsrammen generelt på FAK fordrer en gennemgående opmærksomhed på, at de studerende skal lære at indgå i et livslangt læringsforløb og de skal kunne agere i en uforudsigelig verden, hvor der til stadighed skal tænkes nyt og somme tider aflæres. Derfor skal der i undervisningen være fokus på, at de studerende indgår i en læreproces, hvor de lærer at konstruere ny viden på baggrund af eksisterende viden, herunder bliver i stand til at udvikle egen viden, færdigheder og kompetencer. Der kan dog være områder, hvor de studerende skal kunne gengive en given viden. Det er dog et krav, især på videregående uddannelser, at de studerende bliver i stand til selvstændigt at udvikle egen viden, færdigheder og kompetencer.

For den militære diplomuddannelse er der desuden fokus på, at undervisningen skal være erhvervs-, professions- og udviklingsbaseret. Det indebærer, at ny forskningsviden, der er relevant for

den militære faglighed og officersprofessionen, herunder bl.a. den forskning FAK løbende producerer, skal indgå i undervisningen. På samme måde skal viden om nye tendenser, herunder relevant viden fra udviklingsarbejder inden for Forsvaret og i forhold til officersprofessionen, indgå i undervisningen. Essensen er, at den studerende skal lære at anvende teorier til at perspektivere egen praksis for at kunne udvikle egen praksis.

For *masteren i militære studier* er der desuden fokus på, at uddannelsen skal være forskningsbaseret. Forskningen på FAK understøtter uddannelsens kernekompetencer, hvilket indebærer, at der forskes i det, der undervises i og omvendt. Derudover anvendes anden relevant ny forskning i undervisningen. Under uddannelsen og i undervisningsforløbet skal de studerende deltage i forskningslignende undervisningsaktiviteter, hvor de bl.a. skal lære at opstille nye analyse- og løsningsmodeller på et videnskabeligt grundlag. Essensen er, at studerende får et indblik i forskningsmetoder og samtidig lærer at tage ansvar for egen faglig udvikling på højt niveau og at varetage højt kvalificerede funktioner inden for officersprofessionen.

2.1.2 Læringsmål

Undervisningen tilrettelægges, planlægges og gennemføres med udgangspunkt i de læringsmål, der er beskrevet jf. kvalifikationsrammen i studieordninger samt uddannelses- og kursusbeskrivelser. Det betyder, at valg af pædagogiske og didaktiske metoder tager udgangspunkt i de aktuelle læringsmål, de studerendes forudsætninger og har fokus på de studerendes læreprocesser og resultater.

Læringsmålene er styrende og rammesættende for hvilket indhold, der skal undervises i, hvilke læringsaktiviteter der skal igangsættes og den afsluttende prøve/eksamen. De studerende skal tilegne sig den beskrevne viden, færdigheder og kompetencer, og det valgte

indhold anvendes sammen med relevante læringsaktiviteter som støtte til at nå læringsmålene.

2.1.3 Læringsaktiviteter

Opmærksomheden på de studerendes læreprocesser indebærer et særligt fokus på forholdet mellem læringsmål og læringsaktiviteter. Der skabes rammer, etableres aktiviteter og anvendes læremidler, der gør det muligt for den studerende at opnå de læringsmål, der er beskrevet i studieordninger samt uddannelses- og kursusbeskrivelser.

Den studerende bliver aktivt deltagende i undervisningsforløbet ved, at der i undervisningen indgår forskellige og varierede læringsaktiviteter og samarbejdsformer, der alle understøtter de aktuelle modulers/kursers læringsmål.

Udover at læringsaktiviteterne tager udgangspunkt i læringsmålene, understøtter de samtidig den eksamensform, der er valgt for det pågældende modul/kursus.

Den digitale teknologi, som i stor udstrækning anvendes på blended learning forløb, men også er anvendelige på tilstedeværelsesforløb, er et blandt flere midler til at opnå læringsmålene og skabe gode læreprocesser. Teknologien anvendes i undervisningen og læringsforløbene, hvor den løser kommunikationsbehov og inspirerer til nye læringsaktiviteter. Teknologien kan således give mulighed for at arbejde med indhold og læring på andre måder, end underviseren og de studerende normalt er vant til. De forskellige sfærer, hvor de digitale medier faciliterer enten fagligt indhold, nye relationer eller refleksionsmuligheder, kan understøtte en inspirerende opnåelse af læringsmålene.

2.1.4 Eksamensform

Læringsudbyttet ved de fleste af FAK's uddannelser, moduler og kurser vurderes ved prøver og eksamener. Den valgte eksamensform, der afslutter det enkelte modul/kursus, udprøver de væsentligste af modulets/kursets læringsmål, herunder det aktuelle kvalifikationsrammeniveau. Eksamensformen skal, udover at udprøve en given viden og analytiske evner, også udprøve kompetencer som f.eks. samarbejdskompetence, udviklingskompetence og færdigheder, der knytter sig til beskæftigelse inden for det aktuelle område, når det er relevant i forhold til modulets/kursets læringsmål. Eksamensformen afspejler desuden de aktuelle læringsaktiviteter.

Under læringsforløbene skal der være fokus på at skabe en dybdelæring, hvor det lærte fæstnes, og den studerende kan relatere og perspektivere til nye kontekster, herunder kunne anvende det lærte i den daglige praksis og under eventuelle udsendelser. Hvis der bliver fokus på, at den studerende går til eksamen i pensum, bliver den studerende ofte vurderet på deres vidensområde - og muligvis lidt på færdighedsområdet - men ikke kompetenceområdet. Læringsmålene skal således kunne udprøves via eksamensformen og være afspejlet af den gennemførte undervisning.

Eksamen behøver ikke at være en isoleret aktivitet, hvor de studerende udelukkende bruger tid på at vise, hvad de har lært, men kan også betragtes som en læringsaktivitet.

2.1.5 ECTS-point

I tilrettelæggelsen af moduler, kurser mm. tages hensyn til den studerendes samlede studiebelastning udtrykt ved modulets/kursets antal ECTS-point.

ECTS-point angiver de studerendes studiebelastning i løbet af studiet. Et årsværk svarer til 60 ECTS-point, og et ECTS-point svarer til ca. 27.5 timer. ECTS-belastningen dækker over alle læringsaktiviteter i

forbindelse med opnåelse af læringsmål. Dvs. forelæsninger, gruppearbejde, læsning af litteratur, opgaveløsning, eksamen mm. Ved anvendelse af ECTS-point bliver der fokus på den tid, de studerende bruger for at opnå læringsmålene og ikke fokus på hvor mange timer, underviseren underviser. Dette kræver en nøje overvejelse over den belastning, de studerende udsættes for inden for et givent modul eller kursus. Det er uafhængigt af, om de studerende er fysisk til stede på FAK eller studerer andre steder.

2.2 Studerende i fokus

For at fremme de studerendes læring og gøre undervisningen meningsfuld fokuseres der, i gennemførelsen af undervisningen, på

- studerende som værdifulde aktører
- roller mellem undervisere og studerende
- kommunikation om læringsproces
- det trygge læringsrum

2.2.1 Studerende som værdifulde aktører

De studerende på FAK's videregående uddannelser har forskellige former for hhv. studie- og erhvervserfaring. Disse erfaringer inddrages i gennemførelsen af læringsforløbene, da det kvalificerer spillet mellem teori og officerens praksis. Erhvervserfaringerne er med til at gøre uddannelserne mere aktuelle, praksisrelaterede og relevante i forhold til nye tendenser fra officersprofessionen og i forhold til Forsvaret generelt, hvilket desuden er et eksplicit krav til den militære diplomuddannelse og masteren i militære studier. Studierfaringerne understøtter det akademiske grundlag og kan især på diplomuddannelsen udnyttes på tværs af de studerende i forhold til de meget forskellige studieforudsætninger, de diplomstuderende kommer med.

Medinddragelse og aktiv anvendelse af de studerendes kompetencer og erfaringer er desuden med til at motivere de studerende og derved fremme en meningsfuld læreproces.

2.2.2 Roller mellem undervisere og studerende

Fokus på de studerendes læreproces indebærer en bevidsthed om underviserens og de studerendes indbyrdes roller samt rollerne indbyrdes imellem de studerende. Underviserens rolle er at være leder af læringsrummet, herunder bl.a. at fungere som rammesætter, vejleder, proceskonsulent og at følge de studerendes læreproces. Underviser- og studierollerne varierer afhængigt af læringsmålene og læringsaktiviteterne.

Det tydeliggøres overfor de studerende, hvilke roller og ansvar hhv. underviser og studerende har under de forskellige delforløb. Samtidig defineres hvilke gensidige forventninger underviser og de studerende har til hinanden og hvilke forventninger, der er til de studerendes indbyrdes samarbejde og læringsforløb.

Internetbaserede læringsforløb stiller anderledes krav til hhv. underviserens og de studerendes roller end den traditionelle tilstedeværelsesundervisning. De studerende skal have en høj grad af selvdisciplin, herunder kunne tage initiativ og ansvar samt i høj grad kunne arbejde såvel selvstændigt som i grupper. Underviseren skal tilrettelægge læringsforløb, som fremmer de studerendes interaktion og samarbejde over internettet. Underviserens forberedelsesaktivitet øges samtidig med, at den deciderede undervisningsaktivitet får en anden karakter og i nogle tilfælde reduceres.

2.2.3 Kommunikation om læringsprocessen

Læringsmål, læringsaktiviteter og roller samt sammenhæng herimellem tydeliggøres overfor de studerende og anvendes aktivt i løbet af undervisningen. Det er væsentligt, at der ikke alene ska-

bes accept af læringsmål for uddannelsen og de enkelte moduler/kurser, men at der også i høj grad skabes forståelse for de valgte læringsaktiviteter gennem tydelig kommunikation af pædagogiske valg.

Tydeliggørelse af og dialog om læringsmål og læringsaktiviteter samt hhv. underviser- og studieroller er med til at gøre undervisningen meningsfuld for studerende og styrke læreprocessen.

2.2.4 Det trygge læringsrum

Et trygt læringsrum er afgørende for de studerendes læring både generelt, men især i forhold til den akademiske tænkning. Dette kommer f.eks. til udtryk, når studerende skal lære at tænke og udvikle nyt, forholde sig kritisk og udforske det eksisterende, diskutere ufuldkomne perspektiver samt kunne indgå i og styre komplekse og uforudsigelige udviklingssituationer. I et trygt læringsrum er der plads til, at de studerende kan være sig selv, og at de bliver anerkendt for at turde indgå i udforskende situationer, hvor hverken underviser eller studerende har en færdig og endegyldig løsning.

Der er mange faktorer, som spiller ind på skabelsen af en tryk ramme for læring, både i selve læringssituationen og i rammerne, som omgiver uddannelsen. I relation til uddannelserne på Forsvarsakademiet må der være opmærksomhed på den betydning, som sammenhængen mellem uddannelse, ansættelse og bedømmelse kan have for det trygge læringsrum. Det er ikke muligt, at alle studerende kan føle sig trygge hele tiden, men det er en målsætning, at de studerende i læringssituationen føler sig så trygge som muligt i forhold til de læringsmål, der aktuelt arbejdes med.

Blended learning indebærer en række særlige udfordringer i relation til skabelsen af det trygge læringsrum. F.eks. kan den skriftlige kommunikation virke mere forpligtende end den mundtlige. Der kan

være udfordringer med hensyn til formulering og stavning og i forhold til at turde forholde sig kritisk, afprøve nye perspektiver osv.

3 UDVIKLING AF FORSVARSAKADEMIETS PÆDAGOGISKE RAMME

FAK's pædagogiske ramme bliver revideret efter behov. Det kan ske på baggrund af evalueringer fra undervisningsforløb, nye krav til uddannelserne, nye relevante pædagogiske og didaktiske teorier samt nye strategisk organisatorisk forankrede pædagogiske tiltag mm.

